

Til KHMs styre
Fra Museumsdirektøren

Sak: S Ba - orienteringssak
Møtedato: 09.12.2022
Notatdato: 25.11.2022

Strategisk forskningsutvikling – statusrapportering KHMs satsing mot Horisont Europa og NFR

Dette saksdokumentet presenterer KHMs arbeid med prosjekt- og søknadsutvikling rettet mot nasjonale (i hovedsak Norges forskningsråd) og europeiske (rammeprogrammet Horisont Europa) finansiører. Saksdokumentet følger opp tidligere rapportering til KHMs styre på dette og relaterte felter. Forrige rapportering ligger i sak Bd til desembermøtet 2021.

Saken har sin forankring i KHMs strategi2030's søyle «forstå», og strategisk tilrettelegging for og operasjonalisering av dette arbeidet. I KHMs styres oversikt over hovedsaker for 2022 hører arbeidet inn under hovedsak 3.: «Strategisk forskningsutvikling - EU-prosjekter, HE med særskilt vekt på MSCA og ERC». I årsplanen faller arbeidet særlig under strategisk mål 2, «Kulturhistorisk museum skal utvikle fremragende forskningsmiljøer». Hovedvekten i saken ligger på Horisont Europa, bildet kompletteres med en innledning om landskap for forskningsfinansiering mer generelt og med særlig vekt på Norges forskningsråd.

Landskap for forskningsfinansiering - Norges Forskningsråd (NFR) m.v.

KHMs søknadsaktivitet mot NFR har vært et viktig element i vår strategi for eksternfinansiering av forskning over tid. Det har vært jobbet systematisk med evalueringer og gjenleveringer av prosjekter. KHMs søknader oppnår jevnt over gode vurderinger.

Aktive NFR-prosjekter hvor KHM er prosjekteier:

Program	Periode	Tittel	Prosjektleder KHM
Forskerprosjekt Fripro	2021-2025	Virtual Reconstruction, Interpretation and Preservation of the Textile Artifacts from the Oseberg Find	Hartmut Kutzke
Forskerprosjekt samkul	2021-2024	Historicizing Intelligence: Tests, metrics and the shaping of contemporary society	Jon Røyne Kyllingstad
JPICH/JPICH0163	2020-2023	Development of Storage and Assessment methods suited for organic Archaeological artefacts JPICH/JPICH0163	Susan Braovac
Forskerprosjekt Fripro	2020-2024	The impact of food culture in Medieval towns (FOODIMPACT)	Marianne Vedeler
Humeval forskergruppe	2018-2021	Forskergruppe ved Kulturhistorisk museum	Marianne Vedeler

Forskerprosjekt Fripro	2018-2022	Human Sacrifice and Value: The Limits of Sacred Violence	Svein Gullbekk
Infrastruktur	2018-2025	Archaeological Digital Excavation Documentation	Jan Bill
Forskerskole	Forlenget til 2022	The Nordic Graduate School in Archaeology (Dialogues with the past) 2016-2020	Christopher Prescott

KHM er også partner i NFR-prosjekter ledet fra andre institusjoner eller fakulteter ved UiO.

KHMs søknader til NFR retter seg i stor grad mot utlysningene innenfor FRIPRO eller banebrytende forskning. Det er her våre forskere tradisjonelt har plassert seg og fått gjennomslag for sine prosjekter. KHM har jf oversikten over i dag tre forskerprosjekter finansiert over FRIPRO i drift.

Virkemiddelapparatet til Norges forskningsråd er for tiden i bevegelse. Tilgjengelige midler, rammer for utlysninger og innretning av de ulike instrumentene er alle oppe til vurdering. Vi forventer pr dd at det vil komme en utlysning av FRIPRO-midler i 2023, antagelig i andre halvår, men det er store uavklarte spørsmål knyttet til utlysningens øvrige rammer. Med denne usikkerheten som utgangspunkt er det særlig relevant for KHMs forskere å se på andre instrumenter og andre finansører som mulige alternativer for finansiering. Søknadsaktivitet inneværende år reflekterer dette.

NFR lyste i år ut midler til samarbeidsprosjekter med KUD-museene, «NFR- KULMEDIA Collaborative and Knowledge-building Project». KHM jobbet med flere søknader, én av disse ble levert til frist: «Eidsborg rock – production and trade of whetstone in the Viking Age» med Kjetil Loftsgarden som prosjektleder.

Joint Programming Initiatives (JPIer) administreres av NFR i Norge og har vært pekt ut i årsplanen for 2022 som satsingsområde for KHMs søknadsutvikling. KHM er partner i et JPI-prosjekt, se tabell over. Det ble videre forberedt to søknader hvor KHM var involvert til utlysningen «Cultural Heritage, Society and Ethics joint call (JPI CH CHSE)» som hadde stadie 1-frist før sommeren, en hvor KHM var koordinator og en hvor vi var partner. Søknaden vi koordinerte, med Christian Rødsrud som prosjektleder, gikk videre til stadie 2 og endelig vurdering forventes innen utgangen av året.

Nordforsk har vært en aktuell finansør i 2022 med flere relevante utlysninger. Til frist NOS-HS Project Grants (nettverkssøknader med vekt på forskere i tidlig karrierfase) i november sto forskere fra KHM som koordinator for to søknader: Marianne Moen for én, og Axel Mjærum for én.

KHMs søknadsaktivitet mot NFRs tradisjonelle hovedutlysning på vinter/ vårparten har vært lavere de siste årene. Dette sees i sammenheng med store institusjonsdrevne søknadsinitiativer i samme periode som fordret mye arbeid (SFF-søknaden og infrastrukturensøknad for SciCult) og nå usikkerhet og omlegginger hos NFR. Jf utkast til årsplan for KHM 2023-25 vil tematiske utlysninger og samarbeidsprosjekter være særlig relevante å se mer på.

KHM ved seksjon for samlingsforvaltning er partner i EØS-prosjektet «Heritage Accessible. Professionalization of cultural workers and dissemination of cultural heritage - the interdisciplinary partnership of the National Museum in Lublin and the Museum of Cultural History in Oslo»

Horisont Europa (HEU)

Horisont Europa, EUs rammeprogram for forskning og innovasjon 2021 – 2027, er verdens største forsknings- og innovasjonsprogram med et budsjett på 95.5 millioner euro. Grønn omstilling, innovasjon, samarbeid på tvers av sektorer og brukerinvolvering er blant momentene som er vektlagt i programmet. Norge deltar som assosiert land.

Ved KHM er satsingen mot Horisont Europa og ambisjoner for deltagelse i denne forankret i strategi 2030. UiOs handlingsplan for Horisont Europa er utgangspunkt for lokal satsing og operasjonalisering. Siden det nasjonale finansieringslandskapet er såpass uklart for øyeblikket er det særlig relevant å se på nordiske og europeiske muligheter, og svært mange av disse ligger i Horisont Europa.

KHM har i tråd med UiOs og KHMs strategiske prioriteringer i forrige rammeprogramperiode særlig satset mot søyle 1, fremragende forskning. I inneværende programperioden utvider vi satsingen ved KHM til også å fokusere på muligheter innenfor søyle 2, Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv. Her er utlysninger knyttet til kulturarvsfeltet av særlig interesse.

Søyle 1: Fremragende vitenskap

Søylen favner tre områder: European Research Council-utlysningene (ERC), Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA), og infrastrukturfeltet. KHM har i Horisont 2020-perioden etablert kunnskap om og søknadsaktivitet rettet mot alle disse.

KHM er partner i to infrastrukturprosjekter under forrige rammeprogram (Horisont 2020):

KHM er del av prosjektet IPERION-CH finansiert fra det europeiske INFRA-programmet. Nettverket har også tett kontakt med det europeiske konsortiet som jobber med utvikling av E-RIHS, European Research Infrastructure for Heritage Science.

KHM har også vært del av ARIADNEplus-samarbeidet.

Forskere fra KHM leverte i januar 2022 to søknader til ERCs Starting Grant-utlysning. Ingen av dem gikk til andre runde, men begge er gode grunnlag for revisjon og ny levering etter gjennomført karanteneprosedyre. Planlagt Starting grant-søknad til frist høsten 2022 ble dessverre trukket av søker.

Forskere ved KHM jobber med flere aktuelle Consolidator grant-prosjekter, det er ikke avklart om noen av disse planlegges levert til frist i 2023.

KHMs arbeid med ERC prosjektutviklingsgrupper har vært en del av satsingen. Høsten 2022 er det uklart om det er interesse for videreføring av denne arbeidsformen kommende år.

MSCA har vært en systematisk satsing ved KHM over flere år. Vinteren 2022 fikk vi tilslag på to søknader. En postdoc tilknyttet SENKU startet i september 2022, mens den andre, tilknyttet AS, starter sin periode i januar 2023.

Høsten 2023 leverte KHM igjen tre søknader. Vi har hatt tre til fire søknader til denne ordningen de siste årene med stadig økende kvalitet og er svært fornøyd med denne utviklingen.

Arbeidet knyttes til satsingen på Masterclass-konseptet forankret en i interfakultær samarbeidsgruppe. Dette er etablert som årlig aktivitet som gir ramme til søkeløpet for disse utlysningene. Vi ser arbeidet genererer søknadsaktivitet med KHM som vertskap, kompetanseheving for KHMs forskere og støtteapparat og organisasjonslæring for KHM og de samarbeidende fakultetene. Arbeidet er nå integrert i KHMs arbeid med å tilrettelegge for karriereutvikling for yngre forskere. Masterclass-konseptet har vært finansiert over NFRs PES-ordning. Siden denne nå kuttes og revideres vil det bli relevant å ta opp en intern avklaring rundt muligheter for annen finansiering dersom det er ønskelig å videreføre arbeidet i nåværende format.

KHM har også satset systematisk mot MSCA-ordningens utlysninger for Doctoral networks. KHM leverte høsten 2022 søknad til denne utlysningen for tredje gang. Søknaden var en bearbeidet utgave av prosjektet “ArChE – Archaeological Coastal Heritage: Past, present and future of a hidden prehistoric legacy”, som har fått gode evalueringer i tidligere søknadsrunder.

Søyle 2: Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv

KHM har i årsplanen understreket et særlig ønske om å satse på prosjektutvikling rettet mot rammeprogrammets tematiske utlysninger innenfor søyle 2. Dette er utlysninger som er klart definert som bestillinger og rettes mot det EU definerer som særlige utfordringer i samtiden. Prosjektene organiseres som store samarbeidsinitiativer med ulike deltagere.

Prosjektene under overskriften «heritage» framstår som særlig aktuelle. KHM planlegger systematisk arbeid med utlysningsanalyse her kommende årsplanperiode. Dette løfter kommende utlysninger i god tid, og bidrar til forankring av muligheter også i ledergruppen ved KHM.

KHM har vært partner i flere søknader om midler til disse utlysningene siste år. Vi sto som koordinator for en søknad til utlysningen «HORIZON-CL2-2022-HERITAGE-01-07: Protection of artefacts and cultural goods from anthropogenic threats» med søknadsfrist 20. april 2022. Prosjektleder for søknaden var Håkon Roland, fokus for søknaden er særlig kulturkriminalitet og metallsøkingsarbeid i Europa. Søknaden nådde ikke opp, men arbeidet med den var svært viktig for nettverk og organisasjonslæring, også i støtteapparatet.

Denne siste er eksempel (SFF-søknaden og satsingen på MSCA-doctoral networks er andre) på institusjonssatsinger som er vesentlige for KHM, men som det vanskelig lar seg gjøre for en enkelt forsker å løfte alene. Et bevisst forhold til slike er avgjørende for KHMs muligheter til å lykkes på dette feltet.

Det bør også bemerkes at forskere og miljøer fra KHM har vært og er engasjert i ulike COST-action nettverk finansiert av EU.

Oppsummerende kommentarer

I det forskningspolitiske landskapet vi beveger oss i for tiden er det særlig fire punkter KHM ønsker å understreke som vesentlige for videre satsing på dette feltet. Disse satsingene gjenspeiles i årsplanutkastet styret har fått til vurdering for 202325.

1) Kulturarv som satsingsområde på europeisk nivå

EU gjennom prioriteringer i Horisont Europa og arbeidet i JPI-sammenheng er gode eksempler på den rollen kulturarv, og kulturarvsforskning, gis i forskningspolitikken. Kulturarv er et felt der næring møter forskning, der man forventer utvikling av arbeidsplasser fordelt i sentrale og perifere strøk, og der potensialet for bygging av felles identitet og framtid vurderes som stort. Utlysningene og midlene som stilles til rådighet reflekterer denne satsingen. Kulturhistorisk museum er særlig godt plassert for å engasjere seg i søknadsarbeid mot disse utlysningene. Tre tiltak understrekes særlig her:

- Institusjonssatsninger som ramme om prosjektutvikling i denne størrelsesordenen
- Arbeidsprogramanalyse forankret i lokal linjeledelse, og aktivt arbeid rettet mot konkrete forskere/ forskergrupper/ faglige programmer
- Partner-satsing: Forskere ved KHM har noe erfaring med å være partnere i denne typen søknader og prosjekter. Dette er en strategi som bør videreføres og systematiseres, også fordi det ligger mye organisasjonslæring i å være involvert i denne typen prosjekter.

NFR har som konsekvens av restruktureringen gjennomført gjentatte revisjoner og tilpasninger av sine prosedyrer for vurdering av søknader, med nye elementer hvert år. Tilnærmingen kan i noen grad tolkes som en lyttende holdning til sektoren. Samtidig presenterer den et særlig utfordrende bilde for søkermiljøene som jobber med prosjektutvikling over tid.

Både endelig operasjonalisering, og konsekvensene av tilnærmingen, er fortsatt uavklarte.

2) Den europeiske arenaen

Den uavklarte situasjonen for det nasjonale forskningsfinansieringslandskapet gir særlig god anledning til å se mot den europeiske arenaen for søkemuligheter og forskningsfinansiering. Videre er kulturarv som felt for finansiering en europeisk satsing.

3) Samarbeid og relasjonsbygging som ressurs i prosjektutvikling og søknadsarbeid

KHM ønsker i tråd med anbefalingene i *Meld. St. 23 (2020–2021) Musea i samfunnet – Tillit, ting og tid* å trå inn i tettere og mer forpliktende samarbeid med KUD-museene. Dette handler både om komplementaritet i forhold til karriereutvikling og utdanning av yngre forskere (forskerskole), og også prosjektsamarbeid på forskningsfeltet.

Muligheten for å utvikle samarbeid som gir oss tilgang til større europeiske museumsfellesskap (jf årsplantiltak om prosjektutvikling strategisk mål 4, tiltak 4.1) vil være avgjørende for KHMs utvikling som forskningsmuseum.

4) Fremragende forskning som vedvarende satsing ved KHM

KHMs grunnforsknings- og eksellensprofil er etablert og har lenge vært kjernen i vår forskningsvirksomhet. Vi har over tid hatt stort hell med å få prosjekter med grunnforskningsprofil finansiert av NFR over Fripro-programmet, og har også nådd igjennom i ERC og MSA-postdoctoral fellowship. Dette har vært fokus for mye av investeringen i prosjektutvikling i organisasjonen.

Når vi nå retter blikket også mot tematiske og samarbeidsorienterte prosjekter hvor forskningsmiljøene besvare ut en bestilling fra finansør er det avgjørende at dette ikke skjer på bekostning av fokus på nysgjerrighetsdrevne grunnforskningsprosjekter.